

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' תפז

ערב שבת קודש פ' וישלח, ט"ו כסלו ה'תשפ"ג
שנת הקהל

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חבי"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"ב שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ומאה ועשרים שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

IN HONOR OF
Hatomim Dov Ber Asher שיחי'

ben Reb Tzion ע"ה

Yakubov

On the occasion of his birthday,
13 Kislev, 5783 - "Year of Hakhel"

AND IN HONOR OF HIS BROTHERS AND SISTERS שיחיו

AND IN HONOR OF HIS MOTHER

Mrs. Adina שתחי' Yakubov

*

DEDICATED BY THEIR FRIENDS

Mrs. Esther Shaindel שתחי' Shagalov

and family שיחיו

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח'י' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

דבר מלכות

3

רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות / משיחת ש"פ וישלח היחשנ"ב

זמן הגאולה

8

כאשר בוערת שריפה אין מקום לחשבונות / הזמן הנוכחי באור הגאולה

ניצוצות של משיח

10

מה לומדים מפטי"ש? / לקט קטעים קצרים ופתגמים בעניני גאולה

אעורר אקלוגה אצתי גנה - את האנשים הפיזיקאליים

11

מדוע מרעישים ללא הרף בעניני "הקהל" ושמחה / הוראות הרבי מלך המשיח לשנת הקהל

"בני אל תתייראו"

13

אני מפרסם בכל האפשרויות שצריך לנסוע / לקט מענות קודש מתקופת "מלחמת המפרץ"

כתב יד קודש

14

לא לשוח שיחה בטילה אפילו במנחה / צילום ממענה כ"ק אד"ש מה"ם לשאלה בקובץ הערות

בגליון הקודם (ז' רפ"ו) הערה ו) העירו על מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערות ותיקונים לאגה"ק סכ"ד - בענין "לגזור גזירה שיהיה לכל נפש שלא לשוח שיחה בטילה משיחיל הש"ץ להתפלל התפלה עד גמר קדיש בתרא שחרית ערבית ומנחה וכו'". והעובר ע"ז. - שבמקום "ערבית ומנחה וכו' והעובר", צ"ל: "מנחה ערבית. והעובר", כלומר, שהסדר צ"ל "שחרית מנחה ערבית", ותיבת "וכו'" - מיותרת. וכתבו, שלכאורה יש לקיים הגירסא שלפנינו, כי יתכן שבהוספת תיבת "וכו'" מרמז אדמו"ר הזקן על שאר התפלות - מוסף ונעילה, ולכן הסדר הוא "שחרית ערבית ומנחה וכו'", כלומר: כל תפלות היום משחרית עד ערבית, שביניהם תפלת "מנחה וכו'" (מוסף ונעילה).

ועל זה כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לפירושו - בענין חמור כל כך (שיחה בטילה כו') זשאלעוועס אדה"ץ לפר"י מוסף ונעילה" (כיון שזהו ב' תיבות) וכותב תיבה א' - "וכו'!"

כיון כי אדמו"ר שליט"א (ו"צ"ק"ב)

כנראה אשתמטתי אשר גמר קדיש בתרא שחרית ומנחה הוא לאחרי מוסף ונעילה, (ב) דמחורתא לומר ד"שחרית כו'" - הכוונה לזמני היום, ולא להתפלה עצמה.

בנוגע לסדר ד"שחרית ערבית ומנחה" - כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: הוספה לאחר זמן:

נ"ל לתרץ הסדר: שחרית ערבית ו(אפילו) מנחה, היינו, אפילו בתפלת מנחה שבאה בהמשך לתפלת שחרית (שלכן אצ"ל אמירת ק"ש עוה"פ), ג"כ כל כך חמורה הפסק שיחה

(ועי' אג"ת) כנראה אין לה באג"ת ד' אג"ת

----- * -----

בנוגע לתיבת "וכו'" - ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוף ספר התניא (לאחרי רשימת דפוסי התניא). - נתבאר גם בשיחת ש"פ ויצא ש.ז.

המערכת

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלמה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

לא לשוח שיחה בטילה אפילו במנחה

בהמשך לצילום הכתי"ק שהובא במדור זה בעבר – ממענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שאלה שנדפסה בהערות הת' ואנ"ש דמוריסטון – הננו מביאים בזה צילום (מוקטן) מהוספות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בכתי"ק על המענה הנ"ל אותו הכניסו העורכים לאחר-מכן להגהה (השיחה נדפסה ב'התוועדות' תשמ"ג ח"א ע' 540 סכ"ד ואילך)

להלן תוכן השאלה והמענה (התיבות שנוספו כעת בכתי"ק באו בכתב מיוחד):

בקובץ הערות הת' העירו על מ"ש כ"ק אד"ש מה"מ ב"הערות ותיקונים" לתניא (אגה"ק סכ"ד) בענין "לגזור גזירה שוה לכל נפש שלא לשוח שיחה בטילה משיתחיל הש"ץ להתפלל התפלה עד גמר קדיש בתרא שחרית ערבית ומנחה וכו'. והעובר על זה [.]". – שבמקום "ערבית ומנחה וכו' והעובר", צריך להיות: "מנחה ערבית. והעובר", כלומר, שהסדר צריך להיות "שחרית מנחה ערבית", ותיבת "וכו" – מיותרת.

והעירו על כך, שלכאורה יש לקיים הגירסא שלפנינו, כי יתכן שבהוספת תיבת "וכו" מרמז אדמו"ר הזקן על שאר התפלות – מוסף ונעילה, ולכן הסדר הוא "שחרית ערבית ומנחה וכו'", כלומר: כל תפלות היום משחרית עד ערבית, שביניהם תפלת "מנחה וכו'" (מוסף ונעילה).

ועל זה כתב כ"ק אד"ש מה"מ:

לפירושו – בענין חמור כ"כ זשאלעו עט אדה"ז לפרט "מוסף ונעילה" (כיון שזהו ב' תיבות) וכתב תיבה א' "וכו"!

כנראה אשתמטתי אשר "גמר קדיש בתרא שחרית ומנחה" הוא (ביום שיש בו מוסף ונעילה) לאחרי מוסף ונעילה, (ב) דמחזורתא לומר ד"שחרית כו" – הכוונה לזמני היום, ולא להתפלה עצמה.

בנוגע לסדר ד"שחרית ערבית ומנחה" – כתב כ"ק אד"ש מה"מ:

להוספה] לאחר זמן:

"נ"ל לתרץ הסדר: "דאפילו במנחה שבאה בהמשך לתפלת שחרית (שלכן אצ"ל אמירת ק"ש עוה"פ), ג"כ כ"כ חמורה הפסק שיחה (ואף שמפסיק בפשטות בין ק"ש דשחרית ששייכת גם למנחה - למנחה).

רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הודיע והכריז שכבר נשלמו כל עניני העבודה והכל מוכן לביאת המשיח • מזה מובן שהמשך העבודה שלאח"ז (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה (בלתי ידועה ומובנת כלל)) אינו "עבודת הביורורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הביורורים), אלא, עבודה מיוחדת להביא להתגלות בפועל בעולם • בימינו אלה ממש צריכים רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות בפועל ממש - היינו שיושבים יחד עם הקב"ה ב"שולחן ערוך" לסעודת הנישואין, הסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר • קטעים משיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו ה'תשנ"ב - מוגה

הופצו המעיינות חוצה בכל קצוי תבל – כבר נגמרו ונשלמו כל הענינים גם מצד (וב)העולם, כפי שהודיע והכריז שכבר נשלמו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים", והכל מוכן לביאת המשיח.

ומזה מובן שהמשך העבודה שלאח"ז (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה (בלתי ידועה ומובנת כלל)) אינו "עבודת הביורורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הביורורים)², אלא, עבודה מיוחדת להביא להתגלות בפועל בעולם.

א. [.] אף שמצד יעקב נגמרו ונשלמו כל עניני הביורורים וכבר אז (כשוישלח יעקב) היתה יכולה וצריכה להיות הגאולה [שלכן שלח מלאכים לעשו להודיע שהגיע הזמן ד"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", ו"ביקש לישב בשלוה" (כנ"ל*)]. מ"מ, לא בא ענין זה בפועל מצד (וב)העולם.

אבל, לאחרי "מעשינו ועבודתינו" דכל בני במשך כל הדורות, כולל ובמיוחד לאחרי גילוי תורת החסידות בי"ט כסלו, שאז התחיל עיקר הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה"¹, ומוסיף והולך ע"י רבותינו נשיאינו מדור לדור, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שעל ידו

(1) ראה ספר השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

(* ס"י בהשיחה - סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 161 ואילך.

(2) במכ"ש וק"ו מאופן עבודתו של יעקב לאחרי שחשב שעשו נתברר כבר, גם לאחרי ששבו המלאכים ואמרו שלא נתברר עדיין כלל – שלא עסק ב"עבודת הביורורים" (לברר את עשו), אלא עסק ב"העלאת מ"נ להמשיך מ"ד דמקיף דתהו" ע"י המנחה (תו"א פרשתנו כד, רע"ד).

פרטים.

ולהעיר, שהבירור ד"צרפת" שמספרו "770" נעשה ע"י (ה"להבה" שמאירה מ)-"בית יוסף", ועד לבית יוסף כפשוטו, הבית שבו בחר ועד שקנהו ובו חי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, ומשם הולכת ונמשכת ("מוסיף והולך") העבודה ד"בית יוסף" – שמספרו (מספר הבית כפשוטו) "770".

ובעומק יותר – "צרפת" אותיות "פרצת", שבה מרומז שגילוי והפצת המעיינות הוא בצרפת – פריצת כל הגדרים, ולא רק באופן שמצד פריצת כל הגדרים דהמעיינות באים הם גם בתחנות שאין תחתון למטה ממנו, אלא יתירה מזה, שענין זה הוא גם מצד התחתון, כמודגש בכך ש"צרפת" אותיות "פרצת"⁸, ועי"ז נעשה "פרצת" עליון פרץ¹⁰, "זה משיח, שנאמר¹¹ עלה הפורץ לפניו"¹².

ג. ובדורנו זה גופא ניתוסף עוד יותר ככהנ"ל כש"קיימא סיהרא באשלמותא" דחודש כסלו בשנה זו:

ידוע ומפורסם הר"ת דשנה זו – "הי" תהא שנת נפלאות בה", "בכל (מכל כל)"¹³, היינו, שהשנה עצמה וכל העניינים שבה הם באופן

(7) ראה לקמן ח"ב ע' 472 ואילך.

(8) ובסגנון דלעיל – שהמקבל מתאחד עם המשפיע להיות כמותו, ע"ד "והי" אור הלבנה כאור החמה" (וראה לקמן הערה 10).

(9) וישב לח, כט.

(10) "פרץ על שם הלבנה בנפרצת לעתים ונבנית לעתים" (כנ"ל*) – וי"ל ש"נפרצת" (פירצה, מיעוט הלבנה) הוא גם מלשון פריצה, שבה מרומז שבמיעוט הלבנה (בחציו השני של החודש) נכלל גם פריצת גדר הלבנה שמקבלת מן החמה להיות כמו החמה.

(11) מיכה ב, יג.

(12) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(13) נוסח ברכת המזון, וראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(* בהערה 87 בסה"ש שם ע' 163.

אני מפרסם בכל האפשרויות שצריך לנסוע

בקשר עם המצב בעולם, אנו מביאים לקט תשובות ומענות שנתקבלו מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בעל-פה או בכתב, בחורף שנת ה'תנש"א – בעת ההכנות ל"מלחמת המפרץ" ובשעת התנהלותה

בעת חלוקת הדולרים יום א', כ"ף טבת – לנציג קונסול התיירות באה"ק שאמר כי התיירים מפסיקים לנסוע לאה"ק (בחודש שבט):

אני מפרסם בכל האפשרויות שצריך לנסוע. ואדרבה, זה המקום הכי בטוח, כיון שהר הבית שם ומקום המקדש שם. והעיקר – שם נמצאים שני מליון או שלשה מליון, כן-ירבו, של בני ישראל.

לאשה הנוסעת לאה"ק (תרגום חפשי):

עליך לפרסם שאת נוסעת לארץ ישראל, ישנם יהודים שמפחידים עצמם ומפחידים אחרים בנוגע לא"י, בנוגע לנסיעה לשם, עליך לפרסם שאת נוסעת, ואין מה להסתכן בזה, זהו המקום הבטוח ביותר, כיון שזהו המקום של ביהמ"ק.

כשעבר בעלה של הנ"ל אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כנראה תעזור לה לפרסם,

הנ"ל אמר שיפרסם בא"י, ואמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לא בארץ, אלא כאן [והוסיף באנגלית] תפרסם שאתה נוסע לארץ ישראל.

("בית חיינו" גל' 71 עמ' 13-14)

ליהודי מתל אביב שכתב במכתבו כי כולם מלאים דאגה וכו', כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילת חודש שבט:

(א) חושד בכו"כ כשרים המלאים בטחון בהוי' שומר ישראל.

(ב) ואולי צ"ל בדהתפואה"ז [=בדיקת התפילין והמזוזות] שלו. אזכיר על הציון.

ב. ויש לומר, שהמעלה המיוחדת בדורנו זה מרומזת בהפטרה דפרשת וישלח – "והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש גו' וירשו הנגב את הר עשו כו' וגלות גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו":

מהחידושים של (יוסף וההמשך ד)-"בית יוסף" שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ששמו הראשון יוסף), לגבי הדורות שלפנ"ז עד לדורו של רבינו הזקן ("בית יעקב"⁴) – שעל ידו נעשה הפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל ממש, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, כמדינת צרפת, אשר, בזמנו של רבינו הזקן (וכן בזמנם של רבותינו נשיאינו שלאח"ז) לא ה' גילוי בקביעות כ"כ הפצת תורת החסידות במדינת צרפת, להיותה תחתון למטה (ועד כדי כך שרבינו הזקן חשש לנצחונה של צרפת כו"⁵), ודוקא בדורנו זה, ע"י "בית יוסף", נעשה גילוי והפצת המעיינות גם במדינת צרפת⁶, ביסוד שם ישיבת "תומכי תמימים" ע"ד כבליובאוויטש, ולכן, הגיע בפועל הזמן ש"ירשו את ערי הנגב", "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

ויש להוסיף ולהעיר ע"ד הרמז:

"צרפת" בגימטריא שבע מאות ושבעים (770), השלימות דמספר שבע, כפי שכל א' כלול מעשר (שבעים), וכפי שכל א' כלול ממאה (שבע מאות), ושניהם יחד (שבע מאות ושבעים), וי"ל שבה מרומז שבהבירור דמדינת צרפת, נגמר ונשלם בירור העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל הפרטים ופרטי

(3) עובדי א, יח ואילך.

(4) להעיר מהשייכות המיוחדת דרבינו הזקן ליעקב (ראה בארוכה מעייני הישועה (קה"ת תשמ"ח) ע' 101 ואילך).

(5) ראה ספר התולדות אדה"ז (קה"ת תשל"ו) ע' רנט (בהוצאת תשמ"ו – ח"ד ע' 1025) ואילך. וש"נ.

(6) ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך.

[ע"ד* תורת הבעש"ט הידועה⁵ בנוגע לתכלית שליחות וירידת הנשמה בגוף, שיכול להיות שנשמה תרד למטה וחי' שבעים-שמונים שנה כדי לעשות ליהודי טובה פעם אחת. זאת-אומרת, שהגם שהיהודי למד תורה וקיים כל המצוות, קלות וחמורות - יכול להיות שעיקר שליחות הנשמה שלו בגוף היא בכדי לעשות טובה ליהודי!]

וידיעה זו גופא מוסיפה יותר מרץ וחיות לכל יהודי בעבודתו בפועל:

לחזק כל פעולותיו במילוי שליחותו של הקב"ה בעולם לעשות "דירה בתחוננים", ע"י קיום התורה ומצוות, והפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה גם ליהודים אחרים, עד גם בנוגע להפצת שבע מצוות בני נח אצל אינם-יהודים⁶.

ולא רק באופן ד"ויצא" - לצאת בעצמו לעשות השליחות, אלא "וישלח" - לעשות (או לחזק) שגם אחרים יהיו (יותר חזק ויותר בגלוי) "שלוחים" של הקב"ה, ועד עם כחות ד"מלאכים ממשי", כנ"ל**.

וכפי שזה מודגש במיוחד בדורנו זה, שנשיא הדור שמו - "יוסף", על שם "יוסף לי ה' בן אחר"⁷, העבודה דלפעול על ה"אחר" שגם הוא יהי' "בן"⁸ (בגלוי) להקב"ה. ו"יצחק" על שם "כל השומע יצחק ליי"⁹: אפילו מי שעדיין הוא רק "שומע" את המדובר (אבל עוד לא "רואה" - שרואה זאת כאילו בעיניים שלו) וב"שומע" גופא - "כל השומע", אפילו אם הוא שומע זאת רק בחיצוניות (הוא אינו מתבונן בזה ואינו חודר בזה "דערהערט ניט") וכיו"ב - גם בו נפעל "יצחק ליי", שנעשה שליח הגורם צחוק ותענוג בהמשלח, עד למשלח הראשון - הקב"ה, כביכול, בעצמו, עי"ז שה"שומע" ממלא את התאורה והתענוג (כביכול) של הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחוננים¹⁰.

ובשנה זו - צריכה העבודה הנ"ל במיוחד להתבטאות בשני הענינים המיוחדים שנה זו, "שנת הקהל" ו"שנת תשמח"¹¹:

(א) לנצל כל הזדמנות ל"הקהל את העם האנשים והנשים והטף", בכדי לפעול בהם "ליראה את ה' אלקיכם גו' כל הימים אשר אתם חיים על האדמה"¹². זאת-אומרת, לא להסתפק בזה שיש לו יראת ה' ובהו מהווה דוגמא חי' לאחרים, אלא להקהיל גם יהודים אחרים ולהביא אותם (או להוסיף בהם) "ליראה את ה' אלקיכם", עד ליראת ה' כזו שהיא "כל הימים".

ויש להדגיש בזה, שאין שום חילוק ב"הקהל" בין "האנשים והנשים והטף" - היות ומצד הנקודה ד"ליראה את ה' אלקיכם", כולם שוים [ע"ד המדובר לעיל בנוגע לעבודת השליחות ד"דירה בתחוננים"].

(משיחת ש"פ וישלח, י"ד כסלו תשמ"ח - מוגה, תרגום מאידית***)

(5) "היום יום" ה איר. אגרות-קודש אדמו"ר	(9) וירא כא, ו.
מהוריי"צ ח"ג ע' קעד. ע' רצה. ח"ד ע' תקכא. ועוד.	(10) וראה תו"א ויצא כא, ג. וראה לעיל ע' 120 ואילך.
(6) ראה רמב"ם הל' מלכים ס"ח.	(11) ראה בארוכה לעיל ע' 43 ואילך; 54 ואילך.
(7) ויצא ל, כד.	(12) וילך לא, יב ואילך.
(8) ראה אוה"ת ויצא רכ, א ואילך. ועוד.	

כו: * קמע זה המוכב באריחים - נשמט מהשיחה
 ** סעוף י' בהשיחה והני 52 (סה"ש שם ע' 144).
 *** התרגום דשיחה זו הוגה ותוקן מחדש על-ידינו.

של "נפלאות", "פלא" שלמעלה מנס¹⁴, ו"פלאות" לשון רבים, ועד ל"נפלאות", נו"ן פלאות¹⁵, ולכל לראש והוא העיקר - "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁶ ("נפלאות" גם לגבי יצי"מ¹⁷).

ובשנה זו עצמה כבר "קיימא סיהרא באשלמותא" דחודש השלישי (שלימות של ג' חדשים, "בתלת זמני הוי חזקה"¹⁸), ועומדים בסמיכות ליום השלישי בחודש השלישי, מתן תורה דתורת החסידות¹⁹, התחלת הגילוי דתורתו של משיח, שאז יהיו הנישואין דהקב"ה וכנס"י באופן ש"הי' אור הלבנה כאור החמה".

[ולהעיר, שענין זה מודגש גם בכך ששנה זו היא שנה שלימה, שחשון וכסלו שניהם שלמים (גם חדשים שלמים בהמשך אחד), ושנה תמימה (תמימות יתירה²⁰), שניתוסף

(14) ראה לקו"ש חט"ו ע' 368 הערה 16. וש"נ.

(15) זח"א רסא, ב.

(16) מיכה ז, טו.

(17) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(18) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.

(19) ובשנה זו מלאו **תשעים שנה** להכרזה שי"ט כסלו הוא ראש השנה לתורת החסידות (ט"ז כסלו תרס"ב - תשנ"ב), שמאז ניתוסף "שטורעם" מיוחד בהפצת המעיינות חוצה ע"י "חיילי בית דוד" שלוחמים "מלחמת בית דוד" ומנצחים את אלה "אשר חרפו עקבות משיחך" (כדברי כ"ק אדנ"ע בהשיחה הידועה) - כפי שכבר נעשה בשלימות בסיומה של שנת הפ"ט שמסיימים מזמור פ"ט (בגימט' פדה) בתהילים באופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן", ועתה נמצאים בשנת הצד"ק, הקשורה עם ביאת משיח צדקנו ובנין ביהמ"ק השלישי, כסיום וחותם מזמור צד"ק בפסוק "ויהי נועם גו' ומעשה ידינו כוננהו", שקאי על השראת השכינה בביהמ"ק השלישי (מדרש תהילים עה"פ), שזהו"ע הנישואין דהקב"ה וכנס"י, כדאיתא במדרש (שמור"פ פ"ג, ז) בנוגע להמשכן, ושלימותו בביהמ"ק השלישי (וראה לקמן בשוה"ג להערה 23).

(20) כולל גם השלימות ד"שבע שבתות תמימות תהינה" כשהתחלת הספירה במוצאי שבת, תמימות כימי בראשית - שלימות משולשת (ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 12 ואילך. וש"נ).

בה חודש העיבור²¹ - דיש לומר, שבשנה שלימה (שלימות החדשים חשון וכסלו) מודגשת שלימות (חדשי) ה**לבנה** (כפי שמקבלת מהחמה), ובשנה תמימה (הוספת חודש העיבור²²) מודגשת שלימות הלבנה שנעשית כמו החמה, כיון שע"י חודש העיבור משתווית שנת הלבנה לשנת החמה, מעין ודוגמת "והי' אור הלבנה כאור החמה".]

ויש לקשר זה עם דרושי חתונה שאמרם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²³ (שנדפסו מחדש ובתוספת ביאור כו'²⁴) - דרושים בתורת החסידות השייכים לחתונה - שבזה מודגשת ביותר השייכות לחתונה דכנס"י עם הקב"ה לימות המשיח, שאז יהי' עיקר ושלימות הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא".

ומזה מובן שבימינו אלה ממש צריכים רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות בפועל ממש²⁵ - היינו שיושבים יחד עם הקב"ה ("ישראל וקוב"ה כולא חד") ב"שולחן ערוך"²⁶ לסעודת הנישואין, הסעודה דליותן

(21) ערכין לא, א - במשנה.

(22) ובהדגשה יתירה בשייכות ל"ט כסלו, ראש השנה לתורת החסידות - שבו מתחילים ללמוד שיעורי התניא (כפי שנחלק לימי השנה) לפי החלוקה דשנה מעוברת.

(23) בהחתונה ד"בית יוסף" בשנת תרפ"ט*.

(24) ביום א' פ' וישב, טו"ב כסלו - נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל אחד ואחת שיחיו "קונטרס דרושי חתונה", בצירוף שתי שטרות של דולר לצדקה (המו"ל).

(25) כלומר לא זו בלבד שנשלמה העבודה וצריכים לפעול הגילוי בעולם (כנ"ס ס"א), אלא יתירה מזה, שישנו כבר בפועל ובגלוי, וצריכים רק לפתוח את העיניים, כי **מכבר נתן לכם** . . עינים לראות".

(26) ובפרט לאחר שלימות העבודה בכל הדורות בקיום ה"שולחן-ערוך" (דה"בית יוסף") עם ה"מפה" שעל ה"שולחן-ערוך" (הגהות הרמ"א על השו"ע דהב"י) - כידוע הרמז במ"ש "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", שרומז על הרמ"א, שלאורו הולכים כל

* להעיר מהשייכות דשנת תרפ"ט לצדקה - שהשלימות דחט" - (שכל א' מהתשעה כלול מעשר) היא צ', ד"ל שבזה מרומז שבשנת הצד"ק נעשית שלימות הנישואין, שהו"ע ענין הנישואין דכנס"י עם הקב"ה.

מדוע מרעישים ללא הרף בעינינו "הקהל" ושמחה

[.] כשם שבמלאכת הבריאה, הרי ע"י פעולה "קטנה" (הורדת הקורנס) נשלמה כל מלאכת הבריאה ("ויכל גו' מלאכתו"), ומזה נכנסו מיד ל"וישבות ביום השביעי"¹,

עד"ז הוא גם אצל בני", שכל יהודי הוא שלוחו של הקב"ה וכמותו הדמשלח (כנ"ל בארוכה*), דגם כשמדובר אודות פעולה טובה אחת ויחידה, ואפילו כשהמדובר הוא בפעולה הכי קטנה שהיא לא יותר מ"כחוט השערה" – צריך הוא לדעת, שיכול להיות, שפעולה זו היא ה"מכה בפטיש", או יותר "קרוב" – "הורדת הפטיש", שעל ידה נשלמת כל העבודה דזמן הגלות, ומיד (אחרי הפעולה) נכנסים ל"יום שכולו שבת ומנוחה"². וכהפס"ד ברמב"ם³: "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

עפ"ז יש לנו גם הסברה על כך שמרעישים ללא הרף ("מ'האלט אין איין שטורעמען") שיהודי צריך "לרדוף" ("דארף זיך יאגן") להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה בתומ"צ, הפצת היהדות והמעיינות חוצה, ובפרט בשנה זו – בעינינו "הקהל" ו"תשמח" (שמחה), כי עי"ז אפשר להביא את משיח צדקנו ברגע א' קודם**.

דלכאורה: בני"ה הרי מחכים למשיח כבר אלפי שנים⁴, וכבר עשו ריבוי תורה ומצוות במשך כל הדורות?!

וע"פ הנ"ל הרי זה מובן: מכיון שמדובר אודות מילוי והשלמת שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים – הרי הקב"ה אינו מוגבל האם זה יהי ע"י פעולה קטנה או גדולה, ע"י גדול שבגדולים או קטן שבקטנים – הרי יתכן, שפעולה קטנה זו ע"י ילד קטן תהי' ה"מכה בפטיש" שתביא את הגאולה!

1 (3 הל' תשובה פ"ג ה"ד.
2 (4 כמבואר בפרשתנו בנוגע ליעקב ובפשוטו של מקרא – פרש"י (לג, יד בסופו).

צריכים לצעוק... אלא יכולים לדבר בנחת וכמתנינת, להפטר בניגון חרישי, ולכל היותר למחוא כפיים. ואם הוא מהמיר ומחדר כוי - ימחה כפיו באופן דאחורים כנגד אחורים - אבוי ל"מחיות כפיים" שכזו, אבוי ל"מכה בפטיש" שכזו, ואבוי ל"חומרה" ו"הידור" (ויידיעת ההלכה") כאלו...
והמענה לזה - שהיא הנותנת: מכיון שלאחרי ריבוי הדיבורים והפעולות כוי עדיין לא בא משיח צדקנו, הרי, אין ברירה אחרת אלא להתנהג באופן של "יווילדיקייט", עי"פ שוי"ע, כמוכן, אבל, באופן שלמעלה מסדר מסודר

* סעי' ג-ה בישיבה (סה"ש תשמ"ח ח"א ע" 139 ואילך).
** [בהנחה בלתי מוגה נכתב כאן:] ועדיין בנוגע לדיבור אודות ביאת המשיח - דלכאורה, הדיבור בכל החיות והלהט כוי שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד ממש, הוי"ע של "יווילדיקייט" [= פראות], שהרי, כבר נאמרו דברים אלו **ריבוי פעמים**, ואעפ"כ לא זו מאומה (לכאורה), ומה מקום להמשיך ולדבר בזה ככל החיות והלהט כוי, שבת לאחרי שבת?
אם רוצים ככל זאת לדבר על משיח צדקנו - לא

בה"עיקר" שבמקום שני, אלא אדרבה, שע"ז ניתוסף יותר בשאר המקומות, בבחינת "קנאת סופרים **תרה** חכמה"³², ועד שכולם נעשים בבחינת "עיקר", ועד ל"עיקר שבעיקר" – שאינו צריך לקבל השפעה ממקום מרכזי ועיקרי, כיון שנעשה בעצמו כמו המקום המרכזי והעיקרי, ע"ד ובדוגמת שלימות הלבנה שהיא (לא רק בבחי' מקבל, אלא) כמו החמה.

וכדאי ונכון **שכאו"א** יערוך התוועדות (ומה טוב - ג' התוועדות³³, "בתלת זימני הוי חזקה") – עם עצמו (בכל עשר כחות נפשו³⁴), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב – כדי להדגיש עוד יותר שכאו"א הוא גם משפיע (ע"ד שלימות הלבנה שנעשית כמו החמה), וכמ"ש³⁵ בשייכות להגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

ובהתוועדות אלו יעוררו ויתעוררו³⁶ ("איש את רעהו יעזורו"³⁷) להוסיף בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח, כדרשת חז"ל³⁸ על הפסוק "פדה בשלום נפשי", "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני כוי", ועוד והוא העיקר, לא רק "כאילו פדאני לי

(אג"ק שלו ח"ג ע' תיג. וש"נ).
32 (ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א. וראה אוה"ת ויצא ריח, ב ואילך.
33 אחת בעצמו ושתיים ע"י שלוחיו, או שמשותף בעצמו בשלשתן כיון שנערכות בזמנים שונים – בליל י"ט כסלו, ביום י"ט כסלו, ובפרט קרוב לסימו ובאופן שיומשך גם בליל כ' כסלו (כנ"ל*).
34 ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 497 ואילך.
35 מלאכי בסופו.
36 ובלשון הרב הוא בעל הגאולה: "זה היום . . . אשר בו . . . יתעוררו אלפי לבבות בישראל לתשובה ועבודה שבלב כוי" (לקו"ד ח"א יט, ב).
37 ישע"י מא, ו.
38 ברכות ח, רע"א.
* הנהרה 65 בסה"ש שם ע' 161.

ושור הבר ויין המשומר, שבסיומה "אומר לו (הקב"ה) לדוד (דוד מלכא משיחא) טול (כוס של ברכה) וברך, אומר להן, אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר²⁷ כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא"²⁸.

ד. והמעשה הוא העיקר²⁹:

בבואנו מערב שבת שבו קיימא סיהרא דחודש כסלו באשלמותא, והמשכו ביום הש"ק ומוצאי ש"ק (יום ראשון (שנקרא יום אחד, ש"הי' הקב"ה יחיד בעולמו"³⁰), טו"ב כסלו), ג' ימים רצופים שיש בהם מעלה (קדושה) מיוחדת, והמשכם בח"י, ערב י"ט כסלו, ועאכו"כ בימי הגאולה י"ט וכ"ף כסלו, והמשכם בימים שלאח"ז עד לימי חנוכה – יש לערוך התוועדות חסידותיות³¹ ("חסידישע פארבריינגענישן") **בכל מקום ומקום**, בכל מדינה, בכל עיר ובכל שכונה כוי, ולא רק התוועדות גדולות במקומות מרכזיים ועיקריים, אלא בכל מקום ומקום כפשוטו, כולל גם שבכל מקום פרטי תהי' ההתוועדות באופן של "עיקר" (ולא באופן שמקום פלוני הוא "עיקר", משפיע, ומקום פלוני הוא "טפל", מקבל), ולא זו בלבד שאין זה גורע

בני"ה עד סוף כל הדורות, ועי"ז יוצאים מהגלות אל הגאולה.
27 תהלים קטז, ג.
28 פסחים קיט, ב.
29 אבות פ"א מ"ז.
30 ב"ר פ"ג, ח. פרש"י בראשית א, ה.
31 להעיר מפתגם בעל הגאולה ע"ד גודל הפעולה והתוועדות חסידית יותר מפעולתו של מלאך מיכאל

* כולל גם אחינו בני"ה הספרדים - כפי שמצינו בנר חנוכה שגם הספרדים (שבדרך כלל נוהגים כהב"י) נוהגים כהרמ"א, וכן לאי"ז, שהאשכנזים נוהגים כהספרדים, כמודגש בפרט הרמ"א כדעת הרמב"ם ולא כדעת התוספות (ראה ס"ז או"ח ר"ט תרעא). - ולהעיר גם מהפסרת פרשת וישלח: "גלות גוי צרפת (אשכנז) וגלות ירושלים אשר בספרד ירשו את ערי הנגב", הדיבור והאיחוד דאשכנזים וספרדים בביור וירושת אדום, שייך לתוכן הענין דהזלקת נרות חנוכה "על פתח ביתו מבחזקו", כדי להאיר את החושך ("משמשקע החמה"), עד ללכיא רגלא דתמוזדאי".

מה לומדים מפטיש?

מנהג העולם, כפי שרואים בקונגרס וכיו"ב, שלאחרי אריכות השקו"ט, סברות לכאן וסברות לכאן כו', כשבאים להכריז את המסקנא הסופית, מכים בפטיש על השולחן, ומכריזים כך וכך.

ולפלא: אף שמנהג זה ידוע לכל, לא עלה בדעתו של אף א' שיש ללמוד מזה הוראה בעבודת ה', כתורת הבעש"ט הנ"ל, וההוראה היא - בפשטות - שיהודי צריך לסיים את ה"מכה בפטיש" ד"מעשינו ועבודתינו".

ומזה מובן, שכאשר משהו שומע הכאה בפטיש כו', עליו לדעת שהסיבה היחידה ששמע זאת, היא כדי שילמד מזה הוראה בעבודתו שעליו להשלים את ה"מכה בפטיש" שלו.

ומכיון שאף א' אינו יודע מהו ה"מכה בפטיש" שבעבודתו הפרטית, עליו להזדרז ולעשות עוד מצוה ועוד מצוה כו', שהרי יתכן שמצוה זו היא היא ה"מכה בפטיש" שלו. (משיחת ש"פ וישלח, י"ד כסלו ה'תשמ"ח - בלתי מוגה)

הילדים שפעם היו "רכים" עתה כבר אינם "רכים"

כשיגיע הזמן שיצטרפו כבר ללכת אל הגאולה האמיתית והשלימה - הילדים לא יהיו "רכים".

שלא כעכשיו, ברגעים האחרונים בגלות, שהנה זה משיח בא ("אט קומט משיח") - אזי הילדים שפעם היו "רכים", עתה אינם "רכים", והם מחכים למשיח בתשוקה גדולה.

ולא רק שמחכים לו, אלא גם תובעים שכבר יבוא, וצועקים ושרים את-זה בשמחה גדולה, ובשפת המדינה כדי שגם גוים ישמעו ויבינו זאת.

(תרגום חפשי משיחת ש"פ וישלח ה'תשמ"א - בלתי מוגה, מתוך הנחה של ועד הנחות הת')

משיח הוא בשר ודם שמציאותו קיימת גם עתה בעולם הזה הגשמי

. . בהמשך לזה - יעלו עתה אלו שהכינו משקה המשמח עבור התוועדויות בקשר עם פעולות דהפצת התורה והמעיינות חוצה, וכרגיל, יכריזו אודות תוכן המאורע, והמקום והזמן, ויזמינו את כל המסובים, בתוככי כלל ישראל, ולכל לראש - יזמינו את משיח צדקנו!! ויה"ר שעוד לפני שיבוא הזמן דהתוועדויות אלו, תיכף ומיד בעלייתם להכריז ולהזמין כו' - יבוא ויתגלה משיח צדקנו בפועל ממש,

- בשר ודם, שנמצא כבר בעוה"ז הגשמי, דמכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", על-כן צריך לומר שמציאותו (נשמה בגוף) קיימת גם עתה -

(משיחת ש"פ וישלח, טו"ב כסלו ה'תשמ"ט - בלתי מוגה)

ולבני", אלא "פדאני לי ולבני" בפועל ובגלוי. ובפשטות - שתיכף ומיד ממש (בהמשכה של התוועדות זו, עוד לפני תפלת המנחה) מתקיימת בקשת יעקב (בשם ועבור ובשליחות כביכול דכאו"א מישראל) "לישב בשלוה" (שקורין במנחה) בפועל ובגלוי (כיון שכבר לפני"ז נתקיים היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"), ונתקיים "אך צדיקים גו' ישבו ישרים את

פניך"³⁹, בביהמ"ק השלישי, ושם תערך ההתוועדות הגדולה דחנוכת ביהמ"ק השלישי במעמד כל בני"י ("כל יושבי עלי"י"⁴⁰), עוד לפני ימי חנוכה, ובימי חנוכה יתוסף עוד יותר ("מוסיף והולך") בשלימות הגאולה באופן ד"לכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון"⁴¹.

(39) תהלים קמ, יד.

(40) ערכין לב, סע"ב.

(41) תהלים פד, ח.

מוקדש

לזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא, וישראל רחמים בן חיה מושקא שיחיו ולזכות הנא לאה בת ח'י רחל, עדינה בת ח'י רחל, מרים בת ח'י רחל, וצבי בן ח'י רחל שיחיו

לזכות ר' ברוך אהרן בן ברוניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת ח'י רחל שיחיו

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

כאשר בוערת שריפה אין מקום לחשבונות

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

"ויקח מן הבא בידו" (פרשתנו לב, יד)

כאשר – רחמנא ליצלן – בוערת שריפה, רואים בטבע האדם שהוא אינו נעמד להציל את חפציו באופן מסודר – אשר בתחילה מחפש במגירה שבה מונח דבר יקר ולאחמ"כ הולך למגירה שני' שבה נמצא דבר שאינו יקר כ"כ (כמו הקודם) אך גם הוא חשוב – אלא הקב"ה הטביע בטבע בני אדם שכאשר בוערת שריפה אזי מיד "ויקח מן הבא בידו" ו"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה".¹

[והנמשל:] גם כאשר אפשר לערוך חשבונות – חשבונות שאינם אמיתיים או אפילו חשבון צדק אמיתי – שבשנים כתיקונם ה' צריך להיות סדר שונה, הרי זה לא נוגע ל"שעת חרום", שעה בה הקב"ה שורף את שיירי הגלות האחרונים, ורוצה שיהיו ראויים ל"ואתם תלוקטו לאחד אחד בית ישראל"² וכפירוש רש"י³ שהקב"ה אווז ביד כ"א ומוציאו מהגלות.

אמנם, גם מצד היהודי צריכה להיות איזו הכנה, "ויקח מן הבא בידו", ועל כך אומרים שהגיע כבר הזמן לקדש את שמו של הקב"ה באופן שגם אינם-יהודים יראו זאת, על-ידי שהיהודי יהי' יהודי באהליק ויהודי בצאתך, עם "גאון יעקב" ועם כל התוקף בנוגע לשמו, לבושו ולשונו, וכל הענינים שבזכותם יצאו בני ישראל מגלות מצרים⁴, "כימי צאתך מארץ מצרים"⁵,

ובודאי שניתן הכח לבצע זאת בשלימות, וכאמור לעיל – בשמחה ובטוב לבב,

וזה גם ירזו, יקדים וימהר את קיום היעוד ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".
(תרגום חפשי משיחת י"ט כסלו ה'תש"ם - בלתי מוגה)

(1) ראה מכילתא (ורש"י) בא יב, יז. וראה אנציק' (4) ראה פס"ז (לקח טוב וארא ו, ו. וראה בהנסמן בתלמודית ע' אין מעבירין על המצות. וש"נ. בלקו"ש חל"א ע' 230).

(2) ישע"י כז, יב.

(3) נצבים ל, ג.

כוחן ופעולתן של הנשים בדורנו

רואים בפועל, שכשם שבדור דמתן-תורה בזמן ש"ה' עוז לעמו יתן"¹, הרי היתה ההתחלה "כה תאמר לבית יעקב"² "אלו הנשים"³, וכמבואר במדרש שכל קיום התורה הי' תלוי בזה⁴ – כך גם בדור דעקבתא דמשיחא ביחוד⁵, כמובא גם בכתבי האריז"ל⁶ שבדור דעקבתא דמשיחא יהיו "נשותיהם מושלות עליהם", היינו שיצייתו לנשותיהן, רק צריכים לפעול אצל הנשים שלא יבקשו דברים של מה בכך, ענינים טפלים ומותרות – אלא יבקשו את הדברים שצריכים לבקש.

וכפי שהי' במתן תורה, שהנשים הכריחו (את האנשים) לקבל את התורה (עי"ז שלא השתתפו בחטא העגל⁷ שהוא ההיפך דמ"ת⁸), וקדמו להשתתף בנדבת המשכן⁹, ועוד ועיקר – שייכותן המיוחדת להליכה אח"כ לארץ ישראל בגאולה¹⁰ ע"י משה רבינו – גואל ראשון¹¹, וכמובא בגמ' ובמדרש¹² שדוקא הנשים חיבבו את הארץ כהסיפור דבנות צלפחד¹³, שזהו ההיפך מעצת המרגלים,

יה"ר שכך יהי' גם עם הנשים שבדור זה, שישכחו מכל עניני המותרות ויתבעו מבעליהן¹⁴: ראשית – ללכת ולקבל את התורה על-מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ושנית – אפי' כאשר נמצאים עדיין במדבר, בחוץ לארץ, להעמיד שם בגלות את המשכן לו ית', ושימסרו לצורך כך את הזהב, כסף ונחושת עם כל שלש עשרה או חמש עשרה הדברים¹⁵ שמונה שם בפרשה¹⁶,

ועי"ז גופא הן יפעלו אח"כ בגלוי שיוכלו לילך בקרוב קוממיות לארצנו, בביאת משיח צדקנו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן אני מאמין.

(תרגום חפשי ומעובד משיחת י"ט כסלו ה'תשכ"ב - בלתי מוגה)

(1) תהלים כט, יא. ובפרש"י: ורבותינו דרשוהו (זבחים קטז, א) במתן תורה כו'.
(2) יתרו יט, ג.
(3) מכילתא (ופרש"י) שם.
(4) שמו"ר פכ"ח, ב. וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 528 ואיך. ועוד.
(5) שהוא גלגול של הדור שיצא ממצרים (כתבי האריז"ל שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד).
(6) ספר הליקוטים שמות ג, ד.
(7) שהנשים לא רצו ליתן ולא נתנו זהבם לעשיית העגל (פרדר"א פמ"ה. ועוד). וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 299 הע' 11.
(8) "ומיחו בבעליהם" (במדב"ר פכ"א, י).
(9) ויקהל לה, כו. וראה סה"ש שם הע' 13.
(10) שאמרו חז"ל (סוטה יא, ריש ע"ב) "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים".
(11) שהוא גואל אחרון (ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנ, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ).
(12) ספרי פנחס כז, א. וראה גם במדבר שם. ועוד.
(13) פינחס כז, א-ד. וראה פרש"י שם כו, סד: "על הנשים לא נגזרה גזירת המרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ".
(14) ראה גם לקו"ש שבהערה 18.
(15) ראה לקו"ש שם ע' 902 ובהנסמן שם.
(16) ר"פ תרומה.